

Rinnakkaistallenteen sivuasettelut ja typografiset yksityiskohdat *saattavat poiketa* alkuperäisestä julkaisusta.

Julkaisun tekijä(t): Välijärvi, Satu; Mäki, Karoliina

Julkaisun nimi: Green Care - hyvinvointipalveluja luonnosta

Julkaisuvuosi: 2021

Versio: Kustantajan versio

Käytä viittauksessa alkuperäistä lähdettä:

Välijärvi, S, & Mäki, K. (2021). Green Care - hyvinvointipalveluja luonnosta. Oulun ammattikorkeakoulun tekniikan ja luonnonvara-alan lehti: Oamk_telulainen, 2(4), 33-34.

https://issuu.com/telu_oamk/docs/telulainen_vol2_nro4

Green Care – hyvinvointipalveluja luonnosta

Luonto on meille hengissä säilymisemme edellytys, ja arjessamme niin fyysisen, psyykkisen kuin taloudellisenkin hyvinvoinnin lähde. Puhuttaessa luonnon hyödyntämisestä viitataan yleensä luontoon ruuan, energian, rakennusmateriaalien ja teollisuustuotannon raaka-ainelähteenä. Yhä enemmän on alettu keskustella siitä, miten myös luonnon hyvinvointivaikutuksia voidaan hyödyntää yritystoiminnassa.

Luontoa on tyypillistä ajatella resurssina, raaka-ainelähteenä. Yksi esimerkki tästä on käsite *biotalous*. Se on mielletty nimenomaan luonnon tarjoamien raaka-aineiden, biomassan, hyödyntämiseksi. Suomessa maa- ja metsätalousministeriö kuitenkin määrittelee biotalouteen sisältyväksi myös palveluja. Esimerkiksi metsäbiotalouden määrittelyssä luonnon matkailu- ja virkistyspalvelujen todetaan olevan sekä taloudellisesti että sosiaalisesti tärkeä osa Suomen biotaloutta. (1.)

Luonnon arvoja voidaan määritellä myös ekosysteemipalveluina, jolloin niillä tarkoitetaan ”ekosysteemin toiminnasta ihmiselle koituvia aineellisia ja aineettomia hyötyjä”. Ne puolestaan on jaoteltu luonnon tarjoamiksi tuotanto-, säätely-, kulttuuri- ja tukipalveluiksi. Näistä kulttuuripalveluihin sisältyy sellaisia asioita kuin virkistys, oppiminen sekä esteettiset ja henkiset kokemukset. (2.)

Luonnon virkistysarvoille tai luontoperustaisille hyvinvointipalveluille voidaan laskea myös taloudellinen arvo esimerkiksi virkistyskäyttö- tai SROI-mallinnuksella (Social Return on Investment).

Luonnon hyvinvointivaikutukset

Valtakunnallisilla Green Care -päivillä 16.11.2021 vanhempi tutkija MMT Erja Rappe totesi esityksessään, että luonnon hyvinvointivaikutusten pitäisi olla meille itsestään selviä: miksi niitä pitää määritellä ja kvantifioida. (3.)

Tutkimus muodostaa kuitenkin tärkeän pohjan Green Care -palveluille, jotka ovat luontoon perustuvia, tavoitteellisia hyvinvointipalveluja. Kun vaikutukset tunnetaan, voidaan tuottaa palveluja, joilla niitä voidaan saavuttaa ja arvioida mittamalla ja laadullisesti.

Tutkimustietoa ja rahallista arvottamista tarvitaan myös, kun Green Care -palveluja myydään esimerkiksi julkiselle sektorille. Päättäjille ja ostajille pitää voida perustella, mitä vastinetta verorahoille näillä palveluilla saadaan.

Luonto virkistää, ja jo pelkkä luontokuvan katsominen rauhoittaa

Luonnon hyvinvointivaikutuksia onkin tutkittu paljon. Suomessa esimerkiksi Luonnonvarakeskus on alan tutkijana aktiivinen. Keskeisiksi on todettu luonnon vaikutukset rauhoittumiseen ja stressireaktioiden vähenemiseen (syke ja verenpaine) sekä fyysisen aktiivisuuden ja sosiaalisen vuorovaikutuksen vahvistumiseen. Hyvinvointivaikutukset välittyvät myös immuunijärjestelmien toiminnan kautta. (4.)

Green Care -palvelut

Green Care -palvelut sopivat kaikille iästä, sukupuolesta tai sosiaalisesta taustasta riippumatta. Sosiaali- ja terveysalalla tyypillisiä palvelujen käyttäjiä ovat ikäihmiset, muistisairaat, syrjäytymisvaarassa olevat nuoret, lastensuojelun ja perhetyön asiakkaat, mielenterveyskuntoutujat, kehitysvammaiset, pitkäaikaistyöttömät ja päihdekuntoutujat. Opetussectorilla Green Care -palveluja voidaan hyödyntää oppimisen tukena ja esimerkiksi osana erityisopetusta.

Työelämässä oleville Green Care -palvelut voivat olla osa virkistymistä, mutta myös stressiä vähentävää ja työuupumusta ehkäisevää työhyvinvointipalvelua. Yksi Green Care -yrittäjyyden tienraivaajista Suomessa on Oivallusvaara, joka tuottaa nimenomaan työhyvinvointipalveluja moniammatillisen tiimin voimin.

Suomessa Green Care -palvelut jaetaan luontohoi-vaan, jossa on kyse sosiaali- ja terveysalan palveluista, sekä luontovoimaan, johon kuuluvat kasva- tus-, virkistys- ja ennaltaehkäisevät palvelut. Mo- lemmissa laadukkaan palvelun edellytyksiä ovat tavoitteellisuus, ammatillisuus sekä vastuullisuus. Asiakkaille määritellään tavoitteet, joihin palvelulla pyritään. Tavoitteiden saavuttamista arvioidaan, ja myös asiakas itse reflektoi kokemustaan.

Luontohoiivan tuottajilla pitää olla sosiaali- tai ter- veysalan ammattipätevyys. Se voi olla sote-alan tai pedagoginen pätevyys tai esimerkiksi ohjaus- tai luontotaitoihin liittyvä ammatillinen osaaminen. Palveluntuottajalla on tietoa luonto-, puutarha-, maatila- tai eläinavusteisten menetelmien hyvin- vointivaikutuksista, joiden pohjalta hän muotoilee palvelunsa. Kaikkein Green Care -toimintaan liit- tyvä vastuullisuus asiakkaasta, luonnosta ja eläinavusteisissa palveluissa eläinten hyvinvoin- nista.

Edellä kuvatut jaottelut ja kriteerit ovat alan katto- järjestö Green Care Finlandin määrittelemiä. Jär- jestö tekee vahvaa vaikuttamistyötä edistääkseen Green Care -palvelujen laatua ja tunnettuutta ja pi- tää yllä alan laatujärjestelmää. On kuitenkin huomattava, että Green Care ei ole suojattu nimike. Se, että palveluntuottaja kutsuu itseään Green Care -yrittäjäksi ei välttämättä tarkoita hänen nou- dattavan Green Care Finlandin kriteeristöjä. Green Care Finlandin jäsenyritykset ja sertifioidut yrityk- set löytyvät järjestön sivustolta (5).

Green Care -alan yrittäjyys

Green Carea ei ole toimialaluokituksessa, ja on mahdotonta sanoa, paljonko alalla toimii yrityksiä. Tyypillisesti näitä palveluja tarjoavat yritykset ovat pieniä ja sivutoimisia, tai palvelut ovat osa monia- laista maatilayrittäjyyttä.

Nordic NaBS -hankkeessa tehtiin selvitys alan yrit- täjyydestä Suomessa, Ruotsissa ja Norjassa. Yh- teistä kaikille on sote- ja kasvatustalouden asiakasor- ganisaatioiden resurssien niukkuus ja monimutkai- set säädökset, jotka vaikeuttavat valtavirrasta poikkeavien, luontoperustaisten palvelujen hankki- mista. (6.)

Tieto luonnon hyvinvointivaikutuksista ja niihin pe- rustuvista palveluista kasvaa nopeasti. Selvityksen mukaan yrittäjät ja sote- ja kasvatustalouden toimijat uskovat palvelujen tarjonnan ja käytön lisääntyvän. Tätä tukevat tämän hetken suuret trendit, kuten il- mastonmuutoksen ja covid-19-pandemian muka- naan tuoma kasvava kiinnostus luonnon ja henki- lökohtaiseen hyvinvointiin. Mahdollisuuksia tuo

myös se, että sote-alalla nähdään yhä enemmän tarvetta kehittää ennaltaehkäiseviä palveluja. (6.)

Lähteet

1. Maa- ja metsätalousministeriö: Metsäbiotalous. Haku- päivä 30.11.2021. <https://mmm.fi/biotalous/vihrea-biota- lous>
2. Primmer, Eeva; Kopperoinen, Leena; Ratamäki, Outi; Rinne, Janne; Vihervaara, Petteri; Inkiläinen, Elina; Mashkina, Olga & Itkonen, Pekka 2012. Ekosysteemi- palveluiden tutkimuksesta hallintaan – kirjallisuuskat- saus ja tapaustarkasteluita. Hakupäivä 30.11.2021. <http://hdl.handle.net/10138/38795>.
3. Rappe, Erja 2021. Toimiva hoivaympäristö – luonnon merkitys palveluasumisessa. Esitys valtakunnallisilla Green Care -päivillä 16.11.2021. Kirjoittajan muistiinpa- not esityksestä.
4. Yli-Viikari, Anja 2021. Luonnon hyvinvointivaikutukset. Teoksessa Green Care – Kokeilemisen arvoinen asia. Luonnollista tukea elämään (LuoNa) -hankkeen koke- mukset ja keskeiset tulokset. (toim. Martta Ylilauri), Vaa- san yliopiston raportteja 26. Hakupäivä 15.11.2021. <http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-476-970-9>.
5. Green Care Finland ry:n sivusto. Hakupäivä 16.11.2021. <https://www.gcfinland.fi/palveluntuottajat/palvelut/>.
6. Ylilauri, Martta & Voutilainen, Olli 2021. Review of Nor- dic Nature-based Service Models: Study on the opportu- nities and challenges of the nature-based services in Finland, Sweden and Norway (Nordic NaBS). Hakupäivä 16.11.2021. <http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-476-950-1>